

1

Děti v ústavech

Celková situace

Děti v ústavech

Na celém světě žijí miliony dětí v ústavech. Jeden z odhadů vyčísluje celkový počet až na osm milionů¹. I když vzhledem k neúplnosti globálních statistik a pravděpodobnosti, že mnoho dětských domovů není nikde registrováno, může být celkové číslo mnohem vyšší.²

Mýtus o sirotcích

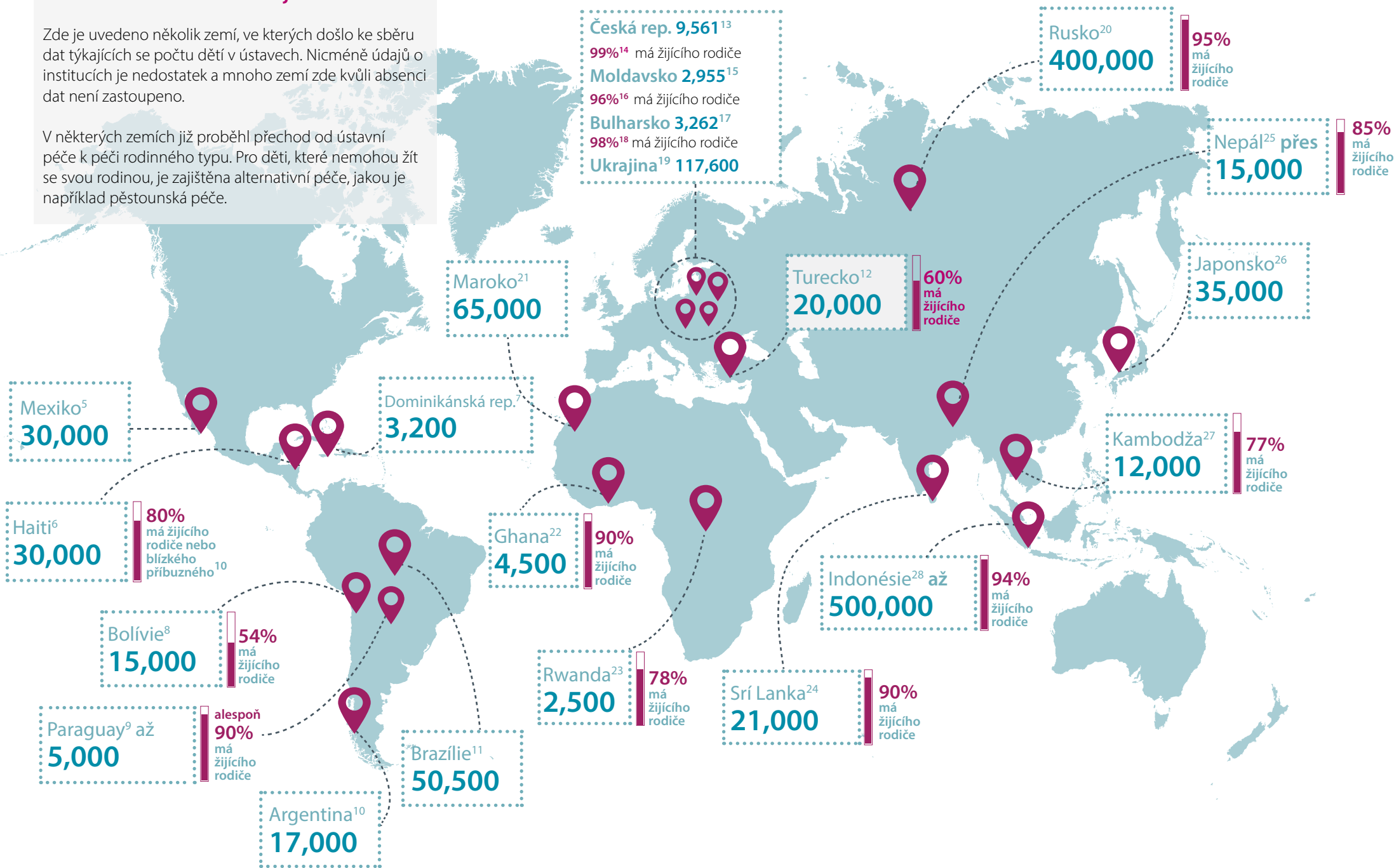
Mnoho lidí se domnívá, že tyto ústavy či „sirotčince“ existují, aby se postaraly o sirotky, jenže přes 80 % dětí v nich má žijícího rodiče.³ Většina z nich by tak se správnou podporou mohla znovu žít se svou rodinou.

I když některé ústavy mají dostatek financí a obětavý personál, rodinu nahradit nemohou. Osmdesát let výzkumu prokázalo negativní dopad institucionalizace na dětské zdraví, rozvoj a šance uspět v životě.⁴

Děti v ústavech: země s údaji

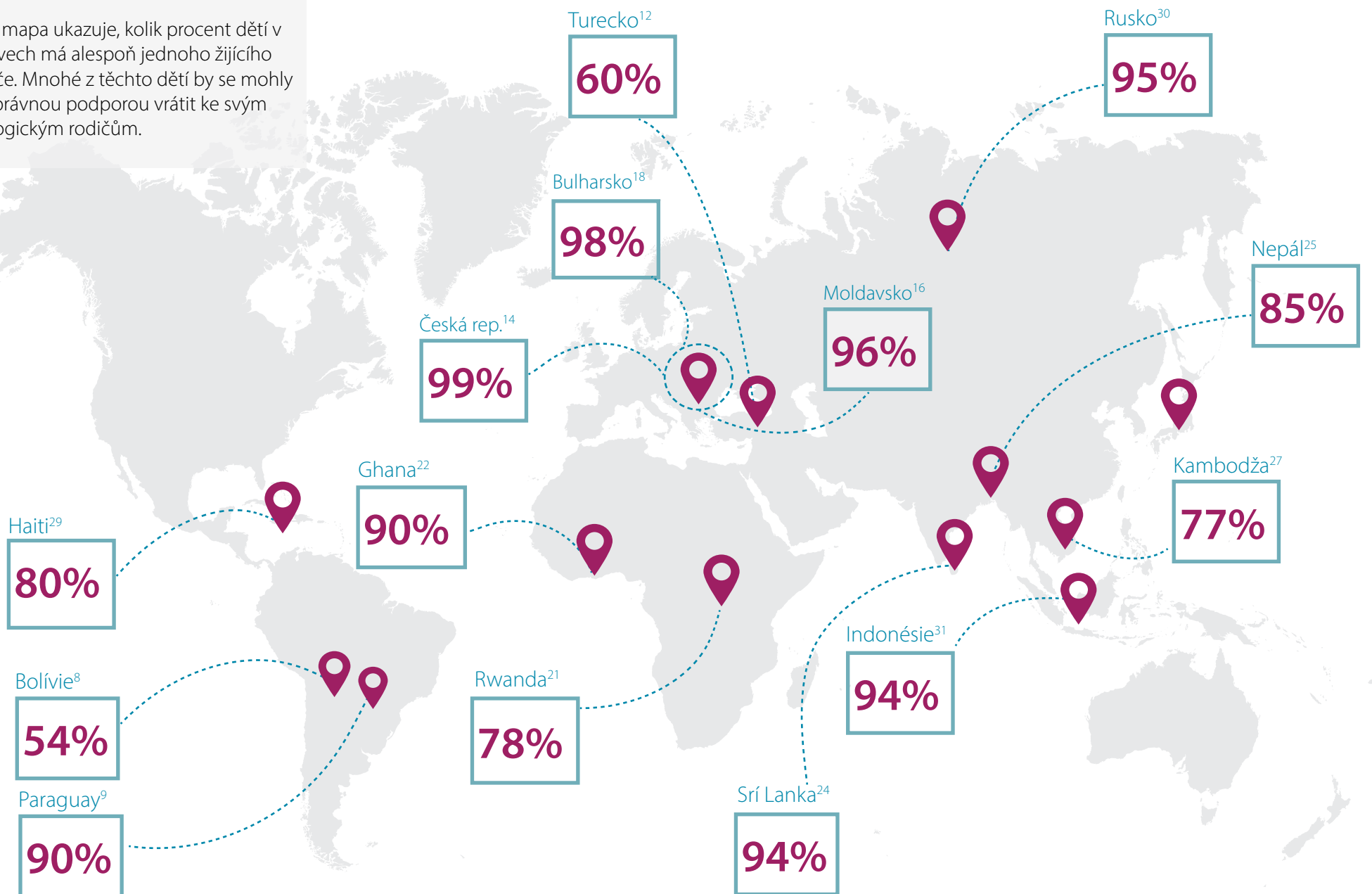
Zde je uvedeno několik zemí, ve kterých došlo ke sběru dat týkajících se počtu dětí v ústavech. Nicméně údajů o institucích je nedostatek a mnoho zemí zde kvůli absenci dat není zastoupeno.

V některých zemích již proběhl přechod od ústavní péče k péči rodinného typu. Pro děti, které nemohou žít se svou rodinou, je zajištěna alternativní péče, jakou je například pěstounská péče.

Vyvrácení mýtu o sirotcích

Tato mapa ukazuje, kolik procent dětí v ústavech má alespoň jednoho žijícího rodiče. Mnohé z těchto dětí by se mohly se správnou podporou vrátit ke svým biologickým rodičům.

CHUDOBA

Ve většině zemí je jako hlavní příčina institucionalizace dětí uváděna chudoba.³² Rodiče, kteří si nemohou dovolit děti krmit, šatit či posílat do školy, mají jen malý výběr.

V Sierra Leoně bylo 52 % dětí v ústavech kvůli chudobě³³

Ve studii mapující evropské porodnice zaměstnanci 75 % zařízení uvedli chudobu jako možnou příčinu vzdání se dítěte rodiči.³⁴

V Číně jsou malé děti často odkládány, protože si pro ně jejich rodiče nemohou dovolit zdravotní péči.³⁵

POSTIŽENÍ, PORUCHY UČENÍ, NEMOC

Děti s postižením jsou vystaveny vysokému riziku institucionalizace.³⁶

Často tomu tak je, protože rodiny nemají přístup ke správným službám³⁷ nebo protože v dané oblasti nefunguje inkluzivní vzdělávání. Negativní dopad může mít i postoj okolí.

V některých zemích je rodičům umístění dětí s postižením do ústavů doporučováno.³⁸ V jiných je postižení u dítěte považováno za životní smůlu či prokletí.³⁹

45 % dětí v ruských ústavech má nějaké postižení.⁴⁰

DISKRIMINACE

Podle zprávy Evropské komise⁴¹ jsou v Evropě romské děti bez postižení často umístovány do „speciálních škol“ pro postižené děti.

90 % z 11 milionů „opuštěných či osiřelých“ dětí v Indii jsou dívky.⁴²

NÁBOR, OBCHOD S DĚTMI A VYKOŘIŠŤOVÁNÍ

V některých zemích jsou chudým rodičům nabízeny peníze, aby se vzdali svých dětí.

Zkorumpované instituce a neetické adopční agentury na dětech vydělávají díky darům pro své instituce či skrze obchodování s dětmi.⁴³

Přes 50 % ústavů v Malawi uvedlo, že „nabírá“ děti přímo přesvědčováním rodičů, aby u nich dítě umístili.⁴⁴

ZNEUŽÍVÁNÍ A ZANEDBÁVÁNÍ DĚTÍ

Některé děti nemohou žít u rodičů kvůli zneužívání či zanedbávání. Ústavy mají v tomto směru nicméně také neslavnou pověst.⁴⁵ Tyto děti potřebují zajistit náhradní rodinnou péči, která by je ochránila a zároveň byla pečlivě monitorována.

V mnoha zemích se do ústavů kvůli zneužívání či zanedbávání dostává relativně malé procento dětí v porovnání s dalšími důvody.⁴⁶

Průzkum v 11 evropských zemích ukázal, že do ústavů je kvůli zneužívání či zanedbávání umístováno 14 % dětí.⁴⁷

ŘEŠENÍ

Institucionalizace dětí není nezbytnost – je to volba. Existují finančně dostupné alternativy, které dětem dovolují žít v pečujícím rodinném prostředí.

1

PREVENCE ROZDĚLENÍ RODINY

Služby v komunitě dokážou zabránit rozdělování rodin a zastavit umístování dětí do ústavu. Příkladem služeb jsou školy, zdravotní péče, finanční a právní podpora, služby pro rodiče a děti s postižením, rodičovské poradny, služby na ochranu dětí a mnoho dalších opatření.⁴⁸

Je prokazatelné, že je mnohem levnější podporovat rodinu prostřednictvím sociálních služeb než starat se o dítě v ústavu.⁴⁹

2

NÁVRAT DO RODINY

V průměru 80 % dětí v ústavech má alespoň jednoho žijícího rodiče a důvodem rozdělení rodiny je chudoba, postižení či nedostupnost vzdělání a služeb k řešení krizových situací.⁵⁰

Po zřízení správných komunitně založených služeb se mnoho dětí může vrátit do svých biologických rodin. Je nicméně naprosto zásadní děti v ústavech na změnu pečlivě připravit a zajistit, aby každé dítě odešlo do bezpečného prostředí, kde o něj bude postaráno v jeho nejlepším zájmu.

3

ALTERNATIVNÍ PÉČE

Pokud není návrat do biologické rodiny možný (včetně případů zneužívání a zanedbávání), děti mohou žít v náhradní rodinné péči – u příbuzných, pěstounů či adoptivních rodičů.⁵¹ Aby se zajistilo, že umístění bude bezpečné a v nejlepším zájmu dítěte, musí být potenciální pečovatelé pečlivě prověřeni, vyškoleni a monitorováni. Pro nevelký počet starších dětí je někdy nezbytné zřídit malé pobytové služby.

PŘECHOD

Mnoho zemí už zavedlo systém využívající péči rodinného typu. Lumos poskytuje zkušenosti a podporu vládám, aby zdroje směřovaly do kvalitnější a finančně efektivnější péče a umožnily tak dětem žít v rodinách, ve kterých se cítí milovány a chtěny.

Více si přečtěte na: www.wearelumos.org/the-solution

Další zdroje:

[Keeping children out of harmful institutions \(Save the Children, 2009\)](#)

[Children, Orphanages and Families: A summary of research to help guide faith-based action \(Faith to Action Initiative, 2014\)](#)

[Global Facts about Orphanages \(Better Care Network, 2009\)](#)

[Harvard Centre on the Developing Child](#)

[Video from Neil Boothby, US Government's Special Advisor on Children in Adversity](#)

[Lumos website](#)

Odkazy:

1. Celkový počet pobytových institucí a celkové počty dětí v nich žijících nejsou známy. Odhady se pohybují od „více než 2 miliony“. (UNICEF, Progress for Children: A Report Card on Child Protection Number 8, 2009) to 8 million (Cited in: Pinheiro, P., World Report on Violence against Children, UNICEF, New York, 2006).

Tyto údaje jsou kvůli nedostatku dat z mnoha zemí a velkému počtu neregistrovaných institucí často považovány za podhodnocené.

2. Csáky, C., Keeping children out of harmful institutions: why we should be investing in family-based care, Save the Children, 2009, p 3.

3. Ibid. Csáky, 2009, p vii.

4. Berens, A., Nelson, C., The science of early adversity: is there a role for large institutions in the care of vulnerable children?, The Lancet, 2015.

5. Uvedeno 29.310 dětí v 703 institucích v roce 2007. Nicméně lepší monitorovací systém dat a podmínek v institucích doporučil zprávu, která uvádí tyto údaje.

RELAF and SOS Children's Villages International, Informe Latinoamericano Situación de la niñez hñich cuidado rodichovská en riesgo de América Latina perderlo en: Contextos, Causas y Respuestas 2010, pp.68-72.

Viz také anglické shrnutí: RELAF a SOS Children's Villages International, Latin American Paper, Children and adolescents without parental care in Latin America: Contexts, causes and consequences of being deprived of the right to family and community life, 2010, p16.

6. UNICEF Annual Report 2012 for Haiti, TACRO, 2012, p3.

7. This figure only includes children under 15 years. See note 5: RELAF, 2010.

8. UNICEF, Key Information on Child Protection, UNICEF Latin America and Caribbean Regional Office, 2007, p2.

9. Sčítání lidu v roce 2002 uvádí 5000 dětí, které žijí v "kolektivních domovech", včetně institucí. Zpráva UNICEF v roce 2006 uvádí "osiřelost" jako hlavní důvod pro 10 % dětí umístěných v ústavech v Paraguaji. Nicméně, by toto číslo mohlo zahrnovat i děti s jedním žijícím rodičem nebo sociální sirotky. Viz Poznámka 5: RELAF 2010.

10. 17,063 children in 642 institutions. Data from UNICEF 2005 'Deprived of freedom' cited in: RELAF 2010, English summary, p16.

11. See note 5: RELAF, 2010.

12. UNICEF, 'Children First: Reuniting children with their Families', http://www.unicef.org/turkey/dn_2006/cp42.html [accessed 30 Oct 2014]

13. Jedná se o výpočet Lumos na základě statistických údajů z MŠMT, MPSV a MZ ČR publikovaných v roce 2014. K dispozici na adrese: www.uiv.cz, www.mpsv.cz a www.uzis.cz.

14. Jedná se o kvalifikovaný odhad na základě údajů o 4314 dětech. MŠMT ČR, vzdělávací systém, Statistické ročenky za rok 2014/2015, Praha, 2015.

15. Jedná se o výpočet Lumos na základě informací poskytnutých moldavským Ministerstvem práce, sociální ochrany a rodiny, Ministerstvem školství a Ministerstvem zdravotnictví z konce roku 2014.

16. Jedná se o kvalifikovaný odhad na základě údajů z vzorku 10 institucí napříč Moldavskem. Moldavské Ministerstvo práce, sociální ochrany a rodiny, Ministerstvo školství, Ministerstvo zdravotnictví a Strategický průzkum systému ochrany dětí v Moldavské republice, Lumos, 2014.

17. Bulharská vláda, Čtvrtá monitorovací zpráva o provádění národního akčního plánu, 2014.

18. Citováno v: National network for children, Academy for journalists, 2014. Dostupné na: www.nmd.bg

19. Ukrajinské údaje

20. Altshuler, B., et al., Alternative Report 2013 on children's rights by a Coalition of Russian NGOs, 2013.

21. Up from 38,000 in 2001. UNICEF, Child Rights Statistics: Morocco (Annex), 2008.

22. Study by the Social Welfare Department of Ghana, 2009, cited in: IRIN News, 'West Africa: Protecting children from orphan-dealers' 27 May 2009.

23. 3 323 dětí a mladých dospělých uvedeny jako žijící v institucích v roce 2012, i když 25,9 % bylo ve věku nad 18. Hope and Homes, National Survey of Institutions for Children in Rwanda, 2012, p9.

24. Odhady UNICEF z roku 2007: 19 000 dětí s žijícími rodiči z přibližně 21 100 dětí v ústavech. UNICEF, Out of Sight, Out of Mind: Report on Voluntary Residential Institutions for Children in Sri Lanka: Statistical Analysis, 2007, p17.

25. Nepal Child Welfare Board, 2013.

26. Odhad vypočtený z údajů uvedených v: Human Rights Watch, Without Dreams: Children in Alternative Care in Japan, 2014.

27. Přesné údaje: 11,945, 23% sirotci, z: UNICEF, Residential Care in Cambodia.

28. Čísla nejsou známa, ale odhaduje se mezi 225.750 a 516.600. DEPSOS, Save the Children and UNICEF, 'Someone that Matters': The quality of care in childcare institutions in Indonesia, Save the Children UK, 2007, p19.

29. Prohlášení UNICEF, citováno v 'Haiti - Social : 80% of children in orphanages are not orphans' Haiti Libre, 2013.

30. viz 20: Altshuler, B., et al., 2013.

31. UNICEF & Terre des Hommes, Adopting the rights of the child: A study on intercountry adoption and its influence on child protection in Nepal, 2008.

32. "Poverty is the main factor pushing most children into institutional care." Better Care Network, Global facts about orphanages, 2009, p1.

33. Lamin, D., Improving the care and protection of children in Sierra Leone, UNICEF, 2008. Cited in: Csáky, C., Keeping Children Out of Harmful Institutions, Save the Children, 2009, p20.

34. The University of Nottingham, Child Abandonment and its Prevention in Europe, The European Commission's Daphne

Programme, 2012, p11.

35. BBC, 'China baby hatch suspended after hundreds abandoned', BBC News, 2014.

36. viz 29: Better Care Network, 2009.

37. Faith to Action Initiative, Children, Orphanages, and Families: A summary of research to help guide faith-based action, 2014.

38. UNICEF, Children and Young People with Disabilities Fact Sheet, 2013.

39. Chiwaula, L., Dobson, R., Elsley, S., Drumming together for change: A child's right to quality care in Sub-Saharan Africa, SOS Children's Villages International, CELCIS, University of Malawi, 2014.

40. Human Rights Watch, Abandoned by the State: Violence, Neglect, and Isolation for Children with Disabilities in Russian Orphanages, 2014, p5.

41. European Commission, Segregation of Roma Children in Education: Addressing Structural Discrimination through the Race Equality Directive, 2007, p6.

42. The Guardian, 'From India with Love', 2007, cited in Csáky, C., Keeping Children out of Harmful Institutions, Save the Children, 2009.

43. viz 2: Csáky, 2009, p5.

44. viz 34: Faith to Action Initiative, 2014, p7.

45. Viz 2: Csáky, 2009, p5.

46. Browne, K., The risk of harm to young children in institutional care, Save the Children, 2009.

47. Ibid. Browne, 2009.

48. viz 2: Csáky, 2009.

49. Carter, R., Family Matters: A study of institutional childcare in Central and Eastern Europe and the Former Soviet Union, Everychild, 2005.

50. viz 2: Csáky, 2009.

51. UN General Assembly, Guidelines for the Alternative Care of Children : resolution / adopted by the General Assembly, 24 February 2010, A/RES/64/142. Pro více informací o provádění pokynů OSN, viz: Cantwell, N., Davidson, J., Elsley, S., Milligan, I., & Quinn, N., Moving forward: implementing the United Nations guidelines for the alternative care of children, Centre for excellence for looked after children in Scotland, 2013. Nations guidelines for the alternative care of children, Centre for excellence for looked after children in Scotland, 2013.